

Közművelődési koncepció

Tartalom

I. Bevezetés.....	2
1. Jogszabályi háttér	2
2. A koncepció célja.....	2
3. Helyzetelemzés.....	3
4. Az önkormányzat közművelődési alapelvei	5
II. SWOT-analízis	6
Erősségek.....	6
Gyengeségek	6
Lehetőségek	7
Veszélyek	7
III. A közművelődés helyi szinterei	7
IV. A kulturális és közművelődési élet szereplői.....	8
1. Civil szervezetek és a helyi kultúra	8
1.1 A Községi Ház és Könyvtár amatőr művészeti csoportjai	8
1.2 Az önkormányzattal közművelődés területén együttműködő helyi civil szervezetek	9
2. Kitüntető címek és díjak	10
3. A kulturális kínálat megjelenítése	10
4. Helyi kulturális értékek	10
5. Együttműködések, kapcsolatok, kommunikáció	12
V. RÖVIDTÁVÚ FEJLESZTÉSI IRÁNYELVEK	13
1. Általános irányelvek:	13
2. Az Önkormányzat a kultúra, a közművelődés meglévő értékeinek megőrzésével és további fejlesztésével az alábbi célokat kívánja elérni:.....	13
VI. KÖZÉPTÁVÚ FEJLESZTÉSI IRÁNYELVEK	14
1. Helyi értékek megőrzése, helytörténeti gyűjtemény	14
2. Községi Ház és Könyvtár amatőr művészeti csoportjai	15

„Kultúra annyi, mint tanulás; megszerezni, színvonalon tartani nehéz, elveszteni könnyű.”
Kodály Zoltán

I. Bevezetés

1. Jogszabályi háttér

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 7. pontja szerint a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat a kulturális szolgáltatás, a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása, a filmszínház, az előadó-művészeti szervezet támogatása, a kulturális örökség helyi védelme, a helyi közművelődési tevékenység támogatása.

A kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 64. § (1) bekezdése és 76. § (1) bekezdése alapján a települési könyvtári ellátás biztosítása, a helyi közművelődési tevékenység támogatása a helyi önkormányzatok kötelező feladata. A 77. § alapján a települési önkormányzat a helyi társadalom művelődési érdekeinek és kulturális szükségleteinek figyelembevételével, e törvény és a helyi lehetőségek, sajátosságok alapján rendeletben határozza meg, hogy a törvényben felsorolt feladatokból mit, milyen konkrét formában, módon és mértékben lát el.

Magyarország Alaptörvénye szerint „vállaljuk, hogy örökségünket, egyedülálló nyelvünket, a magyar kultúrát, a magyarországi nemzetiségek nyelvét és kultúráját, a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.” „Hisszük, hogy nemzeti kultúránk gazdag hozzájárulás az európai egység sokszínűségéhez.”

A XI. cikk kimondja, hogy „minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez” és „Magyarország ezta jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.”

2. A koncepció célja

Pilisszentkereszt Község Önkormányzata szükségesnek tartja, hogy a kulturális élet lépést tartson a község fejlődésével, mely nem csupán a hagyományok ápolását, a meglévő programszerkezet megőrzését jelenti, hanem a változó lakossági igényeknek való megfelelést is.

A közművelődési koncepcióban szükséges figyelembe venni a község kulturális hagyományait és a jelenlegi személyi, tárgyi és anyagi feltételrendszerét. Az Önkormányzat célja, hogy a közművelődési koncepció a helyzetelemzésre, és a kulturális élet résztvevőinek véleményére építve alakítsa ki a község a közművelődési és kulturális életének irányát, fogalmazza meg a feladatellátás kereteit, alapelveit és jelölje ki a fejlesztések irányát, valamint az előrelépés lehetőségeit.

Javaslat: az új közművelődési koncepció célja legyen, hogy 2016-2020-ra vonatkozóan meghatározza az Önkormányzat közművelődés-fejlesztési feladatait, annak ellátási kereteit, figyelembe véve a helyi társadalomban, gazdaságban és intézményi infrastruktúrában végbement változásokat, és a pilisszentkeresztiek művelődési igényeit.

Meghatározza a falusi hagyományokat, és a tradíciókat szem előtt tartva a település azon kulturális erőforrásait melyek közművelődési téren fejlődést jelenthetnek, mely alapot adhat a község önálló arculatának megteremtéséhez. Továbbá célja legyen, hogy meghatározza a településen lévő, aktívan tevékenykedő civil szervezetek közművelődésben betöltött szerepét, kereteit.

Az önkormányzat a helyi közművelődési feladatok ellátásában elsősorban a meglévő intézményeire (Közösségi Ház és Könyvtár, Tájház, óvoda, iskola) támaszkodik. Finanszírozásban az intézményi támogatás mellett egyre inkább a tevékenységek finanszírozását tartja szükségesnek. Továbbra is fontosnak tartja az autonóm civil szervezetek, művészeti-művelődési közösségek, valamint a művészeti élet támogatását.

3. Helyzetelemzés

A helyzetelemzésben felsorolt tények és megállapítások alapozzák meg a koncepcióban felvázolt feladatokat.

Az elmúlt 10 évben a községben jelentős változások következtek be, a lakosság létszáma ugyan nem változott jelentős mértékben, ugyanakkor egyrészt a lakosság megoszlása megváltozott, több fiatal család él a településen, kiszélesedett az ifjúsági korosztály, többen választják a települést otthonukká, megnőtt a beköltöző lakosság létszáma, továbbá több nemzetiségű település lévén a nemzetiségi asszimiláció a népszámlálási adatok alapján jelentősen felgyorsult.

A település jogállása szerint község, alapterülete 17,21 km². Állandó népessége az adott évben (2013) 2195 fő volt. Pilisszentkereszt népsűrűsége a vizsgált évben 129,12 fő/km² volt. Pilisszentkereszt az agglomerációban lévő 2195 fős település¹.

A lakosság korösszetétele igen kedvező, a gyermek- és ifjúsági korosztály száma más településekkel összehasonlítva inkább magas, míg az idősek száma kisebb arányú a városon belül. A település korfa-elemzéséből kitűnik, hogy a gyermekkorú (0-14 évesek száma) népesség száma 339 fő, ami 15,44%, ez mindenképpen indokolja sokszínű gyermekprogramok szervezését.

A következő korosztály a középiskolások korcsoportja, mely a település lakosságának 4,28 %-a, melyhez ha hozzászámítjuk a 10-14 éves korosztályt a százalékos megoszlás már indokolja ifjúsági intézmény fenntartását. A mai kor tendenciáit figyelembe véve ez a legveszélyeztetettebb korosztály, fokozott figyelmet igényel szabadidős igényeik kielégítése, könyvtári, szórakozási, sport-szabadidős tevékenységük lehetőségeinek megteremtése. A prevenció szerepe ebben a korosztályban nagyon fontos. Elengedhetetlen, hogy a tanuló, a felnőtt életbe kilépő fiatal pozitív mintákat láthasson, s szabadidejét tartalmas módon tölthesse el, védekezni tudjon az életeseélyeit gyengítő, perspektívát nem mutató káros hatások ellen.

A munkaképes lakosság (a középkorosztály 20-59 évesek) aránya a legmagasabb (61,59%), ők a legnehezebben „megfoghatók” a közművelődés számára, mert a leginkább értékközpontúak. A munka és az utazás leköti minden idejüket, elsősorban azokat a programokat veszik igénybe, ami „megéri, ami hasznos” számukra. Nem könnyíti meg a község kulturális életében dolgozók feladatát az sem, hogy a karnyújtásnyira lévő főváros ennek a korosztálynak is számos olyan lehetőséget kínál, amelyet ez a réteg igénybe vesz. Ők azok, akik szívesebben vesznek (vennének) részt felnőttképzési programokban, ellenben a szórakoztató, rekreációs tevékenységekből csak a magas színvonalúakat választják, másrészt gyermekeiknek keresik, és biztosítják az iskolán kívüli művelődés lehetőségeit.

¹ 2013-as KSH adatok alapján

Jelentős, de nem túl magas a nyugdíjas korú népesség aránya (12,21%), mindenképpen számítani kell érdeklődésükre a kulturális kínálat kialakításában. A nyugdíjas lét, az idős kor, nem jelent feltétlenül szegénységet és igénytelenséget, sőt az élethosszig tartó tanulás (Life Long Learning) egyre elterjedtebb ennek a korosztálynak a körében (számítógépes tanfolyamok) – melyre a kistérségünkben több településen is van jó példa. A nyugdíjas korosztálynak a legnagyobb az igénye egy aktív és színes klubélet fenntartása iránt a tendenciák szerint.

A településen élő kisebbségek szintén intenzív kulturális tevékenységet végeznek, és ebben az önkormányzat anyagilag támogatja őket.

A község lakossága a főváros közelsége miatt megszokta más szolgáltatások területén a magasabb színvonalat, így a településnek fel kell készülnie arra, hogy a munkaképes korból kilépők nem fognak megelégedni átlagos színvonalú kulturális szolgáltatásokkal. Ez egyszerre jelenti az intézmény műszaki-technikai színvonalát, és a vásárolt szolgáltatások minőségét is. A lakosság kulturális igénye lépést tart más szolgáltatások színvonalával, ezért az intézmény épített környezetének, felszereltségének és szolgáltatásainak is fejlődnie, a folyamatosan változó igényekhez alkalmazkodnia kell. Különösen a fiatal felnőtt korosztály igényeit nem elégíti ki kellően a jelenlegi kínálat.

Az építészeti fejlődés gyorsasága kettősséget okozott, egyszerre találkozhatunk a település régi épületeivel, új építésű villaszerű házakkal, és az igényeknek csak részben megfelelő kulturális infrastruktúrával. A közművelődési és kulturális célokat szolgáló, illetve az ilyen feladatokat ellátó intézmények jórészt korszerűtlen, nem a jelenlegi elvárásoknak, igényeknek megfelelő épületekben tevékenykednek. A Templom tér és környéke, a faluközponti Erzsébet tér közösségi térként is funkcionálhatna, de jelenleg egyik hely sem tölti be teljes mértékben funkcióját. Az önkormányzati rendezvények nagy része, az Emlékparkban kerül megrendezésre, a falu másik központi terén nem rendez a település közösségi rendezvényeket..

Pilisszentkereszten a kulturális intézményrendszer fejlettsége, szolgáltatásainak színvonala elmarad a megfogalmazott és a látens igényektől. Ugyanakkor látni kell azt is, hogy a környező települések – s főként a főváros közelsége – valódi konkurenciát jelent a település közművelődési, művészeti kínálatával szemben. Ezt nem feltétlenül szükséges negatívumként kezelni, szervezeten a lakossági igényeket is figyelembe véve lehetne például sikeres színházlátogatást, gyermekeknek fővárosi gyermekprogramokat is szervezni.

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény értelmében a települési önkormányzat feladata a közösségi színterek biztosítása és a közművelődési tevékenység támogatása. Ennek mértékéről az Önkormányzat az éves költségvetésének megalkotásakor dönt. A közművelődés finanszírozásának tekintetében a központi támogatás nagyon kevés, az önkormányzati támogatást átgondoltan, igazodva a koncepcióban megfogalmazott alapelvek mentén szükséges emelni, hogy a közösségi kulturális életben felemelkedés történhessen.

Az önkormányzat az intézmények működését, költségvetési rendeletében foglaltak szerint, pénzügyi támogatásban részesíti. Az önkormányzat a közművelődésben részt vevő intézményeket és egyesületeket több alternatívában finanszírozza (költségvetési soron – támogatási szerződéssel, intézményi szinten, civil pályázat útján, és eseti támogatással).

A költségvetési soron támogatott civil szervezeteknek kibővített, a feladatokat részletező támogatási szerződéssel kell rendelkeznie. A helyi civil szervezetek pályázati alapjából támogatásban részesülőknek, a támogatási szerződésben részletezve vannak azon célok és feladatok, amelyekre a támogatást megítélték. Felmerült az igénye - a jelenleg szétaprózott - anyagi támogatási rendszer, szintén konszenzuson alapuló koncentrálásának.

Az önkormányzat a fentiekén kívül számos eseti kérelmet támogat az általános tartalék keret terhére.

A közművelődés jelenlegi állapota – figyelembe véve az anyagi és gazdasági helyzetet, a közművelődésben részt vevő intézmények helyzetét – romló tendenciát mutat. A Községi házban hatalmas a helyhiány és zsúfoltság. Gyakorlatilag a közművelődési tevékenység, programok száma meg sem közelíti a házban jelenleg működő sportkörök tevékenységének gyakoriságát.

A sport egy másik nagyon fontos szempont, bevételt is jelent a háznak, ugyanakkor a ritkábban előforduló kulturális programok megvalósítása szűk keretek között lehetséges csak a nagyterem lefoglaltsága miatt, és ez konfliktus helyzetet okoz a sportolni vágyók, és a közművelődésben dolgozók között. A településnek égető szükséges van egy tornateremre, ahová a jelenleg a házban folyó sportköröket át lehetne csoportosítani, és az így felszabadult házat valóban kulturális célokra használni.

Mindezen tényezők egyik oka, hogy a településen a jelentős önkormányzati támogatásoktól megerősödött civil társadalom is helyet követel magának és programjainak, az amúgy is túlszűfolt intézményrendszerben. A társadalmi szervezetek az elmúlt évtizedben hozzászokhattak az önkormányzat anyagi támogatásához, melyet rendkívül jól is használnak fel, színesítik a település kulturális életét.

A településen magas a számítógépet és az internetet használók aránya. Az elmúlt években megrendezett programok egyik visszatérő kritikája, hogy a község lakosságához nehezen, vagy egyáltalán nem jutnak el a rendezvényekről szóló információk, a hagyományos kommunikációs csatornákon (plakát, szórólap, molinó). Színvonalas programok látogatottsága azért alacsony, mert az információáramlás nem megfelelő. Néhány új kezdeményezés esetében rávilágítottak arra, hogy a közvetlen megkeresésekkel (közösségi oldalak, e-mailben szétküldött meghívók) sokkal inkább elérhető egy-egy program célközönsége. A Községi Ház új vezetője elindított a településen egy kezdeményezést, hogy a célcsoportokat minél szélesebb körben tudja elérni, több helyen a településen elektronikus levelezési címeteket gyűjt, melyekre a soron következő programoknál közvetlenül is megküldi a rendezvény plakátjait.

A jelenlegi helyzet egyik legfőbb jellemzője a koordinálatlan működés, az együttműködés hiánya. Minden kulturális szereplő önállóan igyekszik megvalósítani terveit, ez gyakran vezet egymásra szervezésre. Sem programszerkesztésben, sem lebonyolításban, sem az egységes propagandában nem mutatkozik meg a koordinált, egymásra épülő, és egymást segítő működés. Az intézmények, egyház és a civil szervezetek közötti világos munkamegosztás, szervezési szintek hiánya, hátráltatja a megújulást és a kulturális kínálat bővülését.

4. Az önkormányzat közművelődési alapelvei

Önkormányzatunk a közművelődési koncepció megalkotása során összhangban a fenti jogszabályokkal az alábbi elveket fogalmazza meg:

- Figyelemmel az esélyegyenlőségre, az egyenlő bánásmód követelményére minden állampolgár számára biztosítani kell a művelődéshez való jogot, továbbá a tehetséges fiatalok, valamint a hátrányos helyzetű, vagy a fogyatékos személyek és csoportjaik számára a kulturális lehetőségek hatékony kihasználását. A művelődés területein nem lehet különbséget tenni a személyek között a nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb nézet, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez való tartozás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet alapján.
- Az állampolgárok joga, hogy megismerhessék a kulturális örökség javait. Önkormányzatunk a jövőben nagyobb hangsúlyt kíván fektetni a helyi értékek bemutatására, a meglévő helytörténeti értékek bemutatására.

- A kultúra részterületei egymással összefüggő és kölcsönhatásban álló egészet képeznek.
- A kultúra jelentős szerepet tölt be a különböző korosztályok szellemi nevelésében, a személyiség formálásában.
- Önkormányzatunk a tulajdonát képező művelődési intézményét fenntartja, működteti és együttműködik az intézményben dolgozó szakember(ekkel), a helyi civil szervezetekkel.
- A község lakosságának joga, hogy igénybe vegye az önkormányzati fenntartású közművelődési intézmény szolgáltatásait, műveltségét, készségeit életének minden szakaszában gyarapítsa.
- Önkormányzatunk az anyagi lehetőségei függvényében támogatja a nem önkormányzati szervezésű rendezvényeket.
- A helyi közművelődési feladatok ellátásában az önkormányzat elősegíti és igényli a civil közösségek, szervezetek, a magánszemélyek, valamint a kulturális tevékenységet is végző gazdasági vállalkozások közreműködését.

II. SWOT-analízis

Erősségek

- A közművelődési intézmények működtetését, fenntartását kötelező feladatként önkormányzatunk biztosítja.
- Helyi rendeleti szinten önkormányzatunk támogatást biztosít a civil szervezetek számára.
- Jól működő civilszervezetek.
- Jó együttműködés a civilszervezetekkel.
- Sok kultúrával, művészettel foglalkozó ember él itt (mely egyben a gyengeségünk is, hiszen ezt a lehetőséget nem használjuk ki), a nemzetiségek kulturális szerepe is erős.

Gyengeségek

- Folyamatosan csökken a közművelődési területre bevonható fiatalok (ezen belül is legjobban a 0-18 éves korosztály) száma. Nem vagyunk felkészülve a jelenlegi fiatal korosztály igényeire.
- Községi Ház mérete, leterheltsége.
- Helytörténeti múzeum hiánya – hiszen a településen élők közül többen rendelkeznek bemutatandó értékekkel, melyek féltő, hogy az idő elteltével, és az érdeklődés hiánya miatt az enyészeté válnak.
- A helyi foglalkoztatás viszonylag alacsony szintje, ebből adódóan az ingázás mértéke.
- A 14-18 éves korosztály létszáma, valamint ők is inkább a nagyobb városokba orientálódnak.
- Hiányoznak a fiatal, 16-25 éves korosztályt megcélzó, és elérő programok.
- Nincs rendszeres kommunikáció, és aktív együttműködés a kulturális élet szereplői között.

- Az információ és a tájékoztatás hiányosságai miatt csak a lakosság kis részéhez jutnak el az információk.

Lehetőségek

- Közművelődési terek bővítése, új közösségi terek létrehozása.
- Összehangolt és folyamatos együttműködés a közművelődési, kulturális élet szereplői között (önkormányzat, intézmények, civil szervezetek, környező települések).
- Egységes kommunikáció a kulturális rendezvényekkel kapcsolatosan, internet, közösségi oldalak adta lehetőségek kihasználása (önkormányzat, intézmények, civil szervezetek).

Veszélyek

- Főváros, és a nagyobb települések (Szentendre, Pilisvörösvár, Budakalász, Pomáz) közelsége és a helyi intézmények infrastrukturális, technikai színvonala miatt a látogatók inkább a várost választják.
- Nincs együttműködés a szereplők között, gyakori az egymásra szervezés, a programütközés.

III. A közművelődés helyi színterei

Pilisszentkereszt Község Önkormányzata a közművelődési feladatokat a Pilisszentkereszt Községi Ház és Könyvtár intézményén belül, és az önkormányzati intézményrendszeren (általános iskola, óvoda, hivatal, tájház) keresztül látja el. Kis településként elkerülhetetlen, hogy az önkormányzati intézményrendszer minden szereplője részt vegyen és segítse a közművelődési feladatokat.

A községi könyvtár szolgáltatásait mondhatni kizárólag a helyi lakosság veszi igénybe. Az intézmény fejlesztésével szükséges a könyvtár további fejlesztése is. A Könyvtár működésének célja, hogy:

- szellemi otthont nyújtson az emberek életén át tartó tanulásához;
- a nyomtatott és elektronikus dokumentumok elérhetőségének biztosítása;
- az internet hozzáférés biztosításával a számítógéppel nem rendelkezők részére is elérhetővé tenni az online dokumentumokat;
- az állampolgárok tájékozódását hasznos és közérdekű információkkal segítse, szeretnénk a könyvtáron belül létrehozni egy önkormányzati részleget, ahol megtekinthetők a helyi hatályos rendeletek, és önkormányzati határozatok;
- hozzájáruljon a látogatók kulturált szabadidő eltöltéséhez;
- vegyen részt a gyermekek, fiatalok kultúrájának gazdagításában a családokkal, pedagógusokkal összefogva;
- őrizze meg kulturális értékeinket;
- a könyvtárhasználók mindenkor igényeinek megfelelő minőségi szolgáltatások elérésére törekedjen;
- a tradicionális szolgáltatásaink szerepeit megtartva elektronikusan elérhető könyvtárként is működjön.

A művelődési ház épülete kiállító térként nem tud funkcionálni, ezért az ilyen programokat az önkormányzat dísztermében tudjuk megrendezni, illetve az egyházi tulajdonban lévő kántorházban is rendeztek már több kiállítást a civil szervezetek az egyházzal és az önkormányzattal együttműködve.

Az intézmény vezető szerepet tölt be a község közművelődésében a szórakoztató rendezvények, gyermekprogramok, községi ünnepek, kiállítások, hangversenyek, felnőtt- és gyermek színházi produkciók (amatőr színjátszó kör, vendégművészek által), nemzeti ünnepek szervezésében.

Befogadója tanfolyamoknak, civil szervezeteknek, művészeti csoportoknak, sportköröknek. Ezen kívül teret biztosít a különböző családi eseményeknek.

Helytörténeti gyűjtemény bemutatása jelenleg alkalmas helyiség hiányában nem működik. Megoldást kell találni az elhelyezésére és méltó bemutatására, hogy az összegyűjtött értékek ne vesszenek

IV. A kulturális és közművelődési élet szereplői

Pilisszentkereszt Község Önkormányzata kulturális feladatait az alábbiak szerint látja el:

- saját fenntartású közművelődési, közgyűjteményi intézménye működtetésével,
- közművelődési megállapodások, vagy kibővített támogatási szerződések keretében civil szervezeteket segít feladatfinanszírozó költségvetési támogatással, és esetenként közművelődési, közösségi szintén biztosításával,
- nyílt pályázati keretet biztosít az új kezdeményezések támogatására.

1. Civil szervezetek és a helyi kultúra

Településünkön több civil szervezet és művészeti csoport működik. Ezek szinte mind aktívan bekapcsolódnak a kulturális életébe tevékenységük során. A kultúra területén legjelentősebb szerepet vállaló civil szerveződések:

1.1 A Községi Ház és Könyvtár amatőr művészeti csoportjai

1.1.1 Pilisszentkereszt Pávakör

A település idősebb szlovák nemzetiséghez tartozó lakosaiból álló énekkar rendszeresen részt vesz a település, a megye és régebben ország különböző fesztiváljain és nemzetiségi találkozóin. Több határon túli fellépésük is volt az elmúlt 5 évtizedben.

1.1.2 Pilisszentkereszt Községi Ház táncsoportja

A csoport pár éve alakult, és rendszeres résztvevője az önkormányzati rendezvényeknek, továbbá a testvértelepülésünkön is többször felléptek már. A település jó hírét sok helyre elvitték, a határainkon túlra is, de fontosnak érzik, hogy a helyi rendezvényeken is részt vegyenek. Anyagi támogatást kizárólag az önkormányzattól kapnak.

1.1.3 Pilisszentkereszt Községi Ház és Könyvtár Színjátszó köre

2007-ben a Pilisi Klastrom Fesztiválon helyi fiatalok amatőr színjátszó köre bemutatta az István a király című rockoperát. 2008-ban a fesztiválon újra előadták, majd az ezt követő években alakult meg a helyi színjátszó kör. Bemutatták a nagy fesztiválunkon a Kölyök és a Valahol Európában című musicalt. Mindkét darabbal felléptek más településeken és a

szlovákiai Nagyölveden is. Rendszeres fellépői a nemzeti ünnepeinken, és az önkormányzati rendezvényeken.

1.2 Az önkormányzattal közművelődés területén együttműködő helyi civil szervezetek

1.2.1 Szentkereszti Polgári kör Egyesület

Az Egyesület több éve együttműködik az önkormányzattal, a német önkormányzattal és a Községi Házszal, több kiállítást és előadó estet szerveztek közösen, és önállóan is. Rendszerességgel szervez előadásokat a honismeret, történelem, irodalom, zene, stb. témakörökben. Nemzeti ünnepeinken rendszeresen részt vesznek. Főként azzal a céllal, hogy az érdeklődőket jobban megismertesse hazánk kultúrájával, és a határon túli magyarság értékeivel, emlékeivel. Ezzel kultúra-formáló szerepet is igyekszik betölteni. A számos program közül a Gertrudis emlékmű állítása is az ő nevükhöz köthető az önkormányzaton túl.

1.2.2 Pilisszentkeresztért Kulturális Egyesület

Több éve állandó fellépő az önkormányzati rendezvényeknek, és ünnepségeknek. Számtalan fellépésükkel az országban és a határokon túl viszik településünk jó hírét. Nemzetiségi hagyományaink megőrzésében is kulcsszerepet vállalnak, több nemzetiségi konferenciát és minősítő versenyt rendeztek a településünkön.

1.2.3 Somvirág Egyesület

Az egyik legrégebbi civil egyesület a településen. Nemzeti ünnepeinken rendszeresen részt vesznek, több éve rendezik meg nagy sikerrel a településen az adventi vásárt. Többek között a ciszterci romterületen található forrás felújítását is elvégezték önkormányzati támogatással.

1.2.4 Triola Összművészeti Egyesület

Nemrég alakult egyesület a Községi házban kapott helyet, ahol nagy sikerrel végzi rendszeresen a különböző gyermekprogramokat, az önkormányzattal együttműködve segítik a települési rendezvények megvalósítását.

1.2.5 PILE SC

Az egyesület a helyi sportélet központja, három szakosztállyal működik. A tavalyi évben nagy fejlesztésként sikerült több millió forintos beruházást végrehajtaniuk az önkormányzati tulajdonú labdarugó pályán, és az öltözőn. A beruházás önrészét önkormányzati támogatással sikerült biztosítaniuk. Népszerűsítik a sportos életmódot, az új szakosztályukkal a természetjárást, mint életformát, és rajta keresztül a természet szeretetét.

Több éve átalakult a civil szervezetek önkormányzati támogatási rendszere. A képviselő-testülethez nyújthatnak be pályázatot a helyi, bejegyzett szerveződések az Önkormányzat által meghatározott időpontig. A megítélt támogatási összegek mértékéről a képviselő-testület dönt az éves költségvetésben meghatározott előirányzat keretein belül, előre meghatározott irányvonal alapján. Érdemes lenne, ha a helyi pályázati alaponál is előnyben részesülnének azok a pályázatok, ahol közművelődéssel, kultúrával kapcsolatos tevékenység megvalósítása a fő cél.

2. Kitüntető címek és díjak

A község társadalmi és kulturális életének kiemelkedő alakjai számára alapította meg a Képviselő-testület a Díszpolgári címet, és Pre Mlynky emlékérmét. A díjak odaítéléséről a Képviselő-testület dönt, figyelembe véve a lakosság javaslatát is. A kitüntetések jelentősége abban áll, hogy jelzik, településünk számon tartja és megbecsüli a kimagasló társadalmi és kulturális értékeket, illetve azok megteremtőit, ápolóit.

3. A kulturális kínálat megjelenítése

A lakosság több csatornán keresztül kap információt a különböző rendezvényekről és egyéb közművelődési lehetőségekről: pl.: a Pilisszentkereszti Hírforrásból, a helyi hirdetőtáblákról, a település honlapjáról, szórólapok, plakátok által.

4. Helyi kulturális értékek

Településünk kulturális értékeit egyrészt az itt élő szlovák és német nemzetiségű lakosság által teremtett hagyományos rendezvények, másrészt a rendszerváltást követően hagyományteremtő szándékkal létrehozott, új programok alkotják. Mind a hagyományos rendezvények, a hagyományok ápolása, mind pedig az új rendezvények kialakítása és fenntartása is fontos egy község életében. Érdemes odafigyelni arra, hogy hazánkban az 1990-es évek közepétől kezdve mennyi új, egy-egy település védjegyévé váló program (fesztivál) alakult ki. Ezek fenntartása, bővítése nemcsak ismertséget, turisztikai látogatottságot hoz egy-egy településnek, hanem erősíti az ott élők identitás tudatát, esetleg új arculatot adott a rendező községnek vagy városnak (kulturális turizmus).

• Virágszőnyeg és úrnapi körmenet

A község egyik legnagyobb ünnepe az Úrnapi volt. Ezen a napon a hívek virágszőnyeget, a házak előtt ún. butkákat készítettek a településen, a körmenet útvonalán. Az útvonalat a település Fő útjának teljes szélességben borították be virágszirmokból, zöld növényzetből álló szőnyeggel. A virágszőnyeg elkészítése meghatározott rend szerint, a különböző feladatok felosztásával zajlott. Ez a szokás, hagyomány tovább él, a mai napig a település vallásos közössége körében.

- **Simon és Juda - télbúcsúztatás**
- **Nove Leto - tavaszköszöntés**
- **„Betlehemezés”**
- **Húsvéti locsolás**
- **Sarlós Boldogasszony ünnepe**

Az 1990-es éveket követően létrehozott, hagyományteremtő rendezvények

• Pilisi Klastrom Fesztivál

Az önkormányzat jelentős anyagi támogatásával megvalósuló, egy, vagy több napos rendezvény, mely az idén 10. alkalommal kerül megrendezésre. Az elmúlt 9 évben a rendezvény főszervezője a Községi Ház és Könyvtár Igazgatója. Minden évben az esemény egy fő programmal zárul, hol ismert előadók koncertjével, amatőr vagy profi színháztársulat előadásával. A rendezvény ideje alatt a művészet (főként a zene és tánc) számos irányzata képviselteti magát, nemzetiségi folklórral fűszerezve.

- **Idősek napja**

Az önkormányzat hosszú évek óta minden évben megünnepli az idősök napját, melyen első alkalmakkor a nagycsaládosokat is köszöntötték, aztán ez később kizárólag az a 70. életévüket betöltött lakosok köszöntését, és megünneplését magába foglaló rendezvényé alakult át. A rendezvényen a műsort követően egy könnyű vacsorával is megvendégeli az önkormányzat a település idősebb generációját alkotó lakóit. Hagyományosan a polgármester, és a nemzetiségi önkormányzati elnökök, és a plébános is köszönti a vendégeket.

- **Önkormányzati gyertyagyújtás**

Hagyománnyá vált a településen az advent időszakában a közös önkormányzati gyertyagyújtás is. A rendezvényt az önkormányzat mindig az Emlékparkban tartja, ahol a műsor ideje alatt az önkormányzat dolgozói forralt borral és meleg teával és szaloncukorral kínálják a rendezvényen megjelent lakosokat. A műsort követően szinte minden gyermek meggyújthatja a részére biztosított csillagszórót. Ezt a rendezvényt úgy alakítjuk, hogy minél több gyermekes családot szólítsunk meg vele.

- **A Falu újratelepítésének Napja**

A szlovák nemzetiségi önkormányzat rendezvénye, melyet kisebb nagyobb programokkal ünnepelnek meg minden évben. A rendezvényt az első bejegyzett házasságkötés időpontjához közel eső napon ünneplik (július 4.), mely az egybeesik az országos szlovák nappal is.

- **Pilisi Kavalkád Fánkfesztivál**

Szintén a szlovák nemzetiségi önkormányzat nagy rendezvénye, mely szinte egyidős az önkormányzati Pilisi Klastrom Fesztivállal. A helyi nevelési-oktatási intézményekben tanuló gyerekek is lehetőséget kapnak a fesztiválon történő fellépésre, továbbá a Községi Ház és Könyvtárban működő sportkörök is. A rendezvényen fő műsoridőben egy ismert előadó lép fel.

- **Testvérközségi találkozók**

A települési kulturális élet önkormányzati feladatellátását alapvetően az 1997. évi CXL törvény határozza meg, melynek 73. §-a szerint „A közművelődéshez való jog gyakorlása közérdek, a közművelődési tevékenység támogatása közcél. A közművelődés feltételeinek biztosítása, alapvetően az állam és a helyi önkormányzat feladata.” A közművelődésnek szolgálnia kell a lakosság művelt rétegeinek szélesítését, a kulturálisan leszakadók felzárkózási lehetőségének biztosítását. Segítenie kell a kulturális élet szereplőinek (közművelődési, művészeti, közgyűjteményi, oktatási, mentálhigiénés, intézmények) koordinált tevékenységét. Az Önkormányzat kezdeményező szerepet vállal, és támogatja azokat a kezdeményezéseket, melyek a lokálpatriotizmus tudatát erősítik a helyi lakosság körében.

Az előzőekben felsorolt nagyobb szabású rendezvényeken kívül számos, rendszeres programra kerül sor a településen, amelyek említést érdemelnek. Ezeket a kulturális élet szereplői (IV. fejezet) együttműködésben, vagy önállóan valósítják meg.

A Községi Ház és Könyvtár 2016. évi munkatervében szereplő programok:

Magyar Kultúra Napja (január 22.)

- a Filmklub újraindítása

Költészet napja (április 11.)

- Földes László Hobó „Tudod, hogy nincs bocsánat” c. József Attila estjének előadása

A Pilisi ciszterci apátság alapításának évfordulója (Klastrom Nap) (Szentháromság ünnepén, idén május 22-én)

Május 28-án a Pomázi Ifjúsági Fúvószenekar ad szabadtéri koncertet az emlékparkban

Gyermeknap (május utolsó vasárnapja, idén május 29.)

- együttműködésben a Triola Gyerekházzal és a Családsegítő Szolgálattal regionális Gyerekfesztivál szervezése

Június 4. (A Trianoni békeszerződés emléknapija)

Pedagógusok napja (június első vasárnapja, idén június 5.)

Október 6. (Aradi vértanúk emléknapija)

November 4. (Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésének emléknapija)

Idősek napja (október 1.)

Gyertyagyújtás, karácsony (adventi időszak 2016-ban: november 27. – december 24.)

2016-os emlékvé:

- 2016. szeptember 7-én lesz a szigetvári vár ostromának, Zrínyi Miklós várkapitány és serege hősiességének 450. évfordulója, ezért Zrínyi Miklós – Szigetvár 1566 emlékvé nyilvánította a kormány a 2016-os évet
- 2016. szeptember 21-én 225 éve annak, hogy gróf Széchenyi István megszületett; szeptemberi megemlékezést tervezünk a Szentkereszti Polgári Egyesülettel
- 1956 – 2016: 60. évforduló; szintén együttműködését ígérte a Szentkereszti Polgári Kör Egyesület
- a Kormány a 2016-os évet Szt. Márton emlékvé nyilvánította; tavaszi megemlékezést tervezünk a Szentkereszti Polgári Egyesülettel

5. Együttműködések, kapcsolatok, kommunikáció

A közművelődési és kulturális élet, IV. fejezetben meghatározott szereplői egymás között különböző mélységű és intenzitású kommunikációt tartanak fent. Ez kiegészíthető azzal, hogy a jórészt kulturális, művészeti együttműködésre épülő testvérvárosi kapcsolatokat a Polgármesteri Hivatalon kívül néhány helyi lakos, és civil szervezet ápolja. Öröndetes tény, hogy néhány intézmény és civil szervezet folyamatos együttműködést folytat, ahogy a az Önkormányzat is számos rendezvényébe von be civil szervezeteket.

Az egyeztetések és a kommunikáció sajnos nem folyamatos. Évenként egy alkalommal – általában ősz végén - kerül sor az évvégi, települési jelentőségű programokról szóló egyeztető megbeszélésre. Az Önkormányzat ezt azért tartja fontosnak, hogy az önkormányzati nagy rendezvények ne essenek egybe az intézmények és a civil szervezetek által eltervezett más programokkal. Sajnos ezek a megbeszélések a konkrét tervezés (időpontok, anyagi források) hiánya miatt csak részben váltották be eddig a hozzájuk fűzött reményeket.

Pilisszentkereszt az alábbi településekkel tart fenn testvérvárosi kapcsolatot, amelyek főként kulturális téren működnek aktívan.

- Nagyöved – Velké Ludince (Szlovákia)
- Pozsonysárfő - Blatné (Szlovákia)
- Kézdiszentkereszt - Poian (Románia)
- Fülekpilis - Ples (Szlovákia)

A Polgármesteri Hivatal folyamatosan pályázott (és nyert) a testvérvárosi kapcsolatok megrendezésére kiírt pályázaton. Testvértelepüléseink közül is többen nyertek ezen a pályázaton eltérő időpontokban. Az elmúlt évek során a kulturális kapcsolatok, tapasztalatcserek több formában jöttek létre. A kulturális élet szereplői (együttesek, táncsoportok, sportkörök), a bevett gyakorlat alapján, a partnertelepülés meghívására utaznak külföldi fellépésre. Településünk általában a Pilisi Klastrom Fesztivál keretein belül

látja leginkább vendégül a testvérközségekből érkező csoportokat, fellépőket, de Nagyölvéddel a közelség miatt a nemzeti ünnepeinken is lehetőség nyílik a kulturális együttműködésre.

A SWOT mátrixból kitűnt - és sajnos a mindennapi munka és a rendezvények megvalósítása során is ugyanez tapasztalható -, hogy a lakosságot elérő, hatékony kommunikációs csatornákat csak részben sikerült megtalálni. Ahhoz, hogy a rendezvényeket a látogatók száma alapján is sikeresnek mondhassuk aránytalanul nagy energiákat kell mozgósítani. A hatékonyabb kommunikáció minden tekintetben elősegítheti a kultúrában dolgozók munkáját, és tevékenységük megítélését.

Az események hirdetésére, a község egyes pontjain elhelyezett, zárható fa vitrinek szolgálnak. A szervezők a programokhoz kapcsolódó plakátok, molinók kihelyezésével és szórólapokkal igyekeznek megtalálni a helyeket. Az intézmények nem rendelkeznek saját honlappal, így programjaikról szóló plakátok önkormányzati honlapon történő megjelentetésével hirdetik rendezvényeiket. A társadalmi szervezetek közül kevesen tartanak fenn honlapot, de természetesen kérésükre a település honlapján lehetőséget biztosítunk a programjaik népszerűsítésére.

V. RÖVIDTÁVÚ FEJLESZTÉSI IRÁNYELVEK

Az utolsó előtti fejezetben a helyzetelemzésből, valamint az egyes fejezetekben leírtakból következő lehetséges feladatokat, és a közművelődési, kulturális élet szereplői által megfogalmazott javaslatokat soroljuk fel, illetve ezek megoldására teszünk konkrét javaslatokat.

1. Általános irányelvek:

- az itt élők igényeinek kielégítése, komfortérzetének, lokálpatriotizmusának erősítése a rendezvények által, különös tekintettel a gyermekek és az ifjúság közművelődésére;
- nemzeti ünnepeink méltó módon, a lakosság minél szélesebb körének bevonásával történő megünneplése;
- a település turizmusának fellendítése a vonzó kulturális kínálat által (idegenforgalmi koncepció megalkotása);
- Pilisszentkereszt testvérközségi kapcsolatainak megerősítése, esetleges kibővítése, a település jó hírnevének öregbítése országhatárainkon belül és kívül;
- a település egyedi kulturális arculatának kialakítása;
- a Pilisi Klastrom Fesztivál megtartása, tovább fejlesztése.

2. Az Önkormányzat a kultúra, a közművelődés meglévő értékeinek megőrzésével és további fejlesztésével az alábbi célokat kívánja elérni:

- A közösségi ház belső tereinek felújítása, mivel a jelenlegi infrastruktúra mellett nem lehet további rendezvényeket, programokat elhelyezni az épületben.
- Az intézmény költségvetésén belül reális keretösszeg megjelenítse a szakmai munkára vonatkozóan.
- Törekedni kell a Pilisi Klastrom Fesztivál és a nagyobb rendezvények folytatására, megújítására, további rendszeres programok megrendezése.
- Kiemelt fontosságú a pályázatok útján megszerezhető pénzügyi források bevonása.

- A közösségi ház állandó és időszakos programkínálatának kialakítása, folyamatos bővítése a helyi igények alapján, különös tekintettel az iskoláskorúak nyári szabadidős programjaira.
- Fiatal korosztály számára kínált programok körének szélesítése.
- Nemzetiségi kultúra ápolását megcélzó programok szervezésében, támogatásában való részvétel.
- Generációs programok szervezése.
- Előzetes igényfelmérés alapján nagy érdeklődésre számot tartó, nagyobb számú érdeklődőt megmozgató rendezvények szervezése.
- Egyéb bevételi források keresése (bérbeadás, anyagi hasznot hozó rendezvények szervezése).
- Könyvtári állomány tervszerű, a korábbiaknál nagyobb mértékű állománygyarapítása, az új igényeknek is megfelelő bővítése.
- A könyvtári dolgozók (2 fő) felkészültségének, szakmai tudásának bővítése, továbbképzési lehetőségek kihasználásával.
- A községi honlapon a Községi Ház és Könyvtár rovatának folyamatos aktualizálása, későbbiek folyamán saját honlap üzemeltetése.
- Kiemelt fontosságú a felnővekvő generációk közművelődéssel kapcsolatos érdeklődésének felkeltése, majd fenntartása.
- Informatikai eszközök beszerzésével a fiatal generáció bevonása a Községi Ház programjaira.
- Gyarapítani kell a gyermekprogramok számát és javítani minőségüket, ugyanígy a nemzeti és nemzetiségi értékeket erősítő és ápoló programokat.
- Átgondolt, helyzetelemzésre épülő programkínálat (intézményi és civil) megteremtése a napi programok és a nagyrendezvények esetében is (igényfelmérés).
- A koncepció elfogadását követően, szükséges a helyi közművelődésről szóló önkormányzati rendelet felülvizsgálata, módosítása.
- A közművelődési élet rendszeres szereplői (intézmények, civil szervezetek) évi legalább két alkalommal folytassanak egyeztető megbeszéléseket a tervezett programokról és tevékenységük összehangolásáról.

VI. KÖZÉPTÁVÚ FEJLESZTÉSI IRÁNYELVEK

- Az intézmények tárgyi- technikai felszereltségének szükség szerinti bővítése.
- A szakmai munka sokszínű és tartalmas kínálatának megvalósítása, megtartása.
- Uniós pályázatokon való aktív, sikeres részvétel.
- A könyvtárhasználók igényeinek figyelembevétel, közösségi szintként funkcionálva, a szabadidő hasznos eltöltése, az olvasásra, könyvtárhasználatra nevelés céljából könyvtári programok, rendezvények szervezése valamennyi korosztály számára.
- "Felhasználó központú" könyvtár kialakítása.
- Középtávú cél egy jól megválogatott, nagy használati értékű papíralapú dokumentum gyűjtemény kialakítása, amely kiegészül az elektronikus dokumentumok elérési lehetőségével.
- A későbbiekben létrehozandó Községi Ház és Könyvtár honlapjának folyamatos fejlesztése.

1. Helyi értékek megőrzése, helytörténeti gyűjtemény

- Egyeztetni a helyi lakosokkal a helyi értékek védelméről, bemutatásáról.

- A települési hagyományok, helyi gasztronómiai értékek, helytörténeti leletek összegyűjtése, lejegyzése, kategorizálása.
- Megoldást kell találni a helytörténeti gyűjtemény elhelyezésére és megnyitására.
- A népi kultúra fejlesztése, továbbvitele, az ezzel kapcsolatban még fellelhető anyagok felkutatása gyűjtése.

2. Községi Ház és Könyvtár amatőr művészeti csoportjai

- Az önkormányzat - lehetőségeihez mérten - fontosnak tartja a finanszírozás eddigi szisztémájának megőrzését a támogatás szinten tartását.
- Új művészeti csoportok színre lépése esetén eredményes és tartalmas szakmai munkát követően kerülhet sor önkormányzati támogatás igénylésére.
- Pályázati források folyamatos kihasználása.
- Lehetőség szerint részvétel kulturális bemutatókon, versenyeken, egyéb városi, országos, esetleg nemzetközi rendezvényeken.
- A csoportok létszámának bővítése minél több új tag toborzása.
- Még aktívabb bekapcsolódás a község kulturális vérkeringésébe.
- Kapcsolatok kiépítése és folyamatos kapcsolattartás a helyi és más nevelési-oktatási, egyházi és kulturális intézményekkel.
- Új tehetségek bemutatkozásának biztosítása.
- Évenkénti nagy rendezvényeken az éves munka nagyközönség előtti bemutatása.

Fontos, hogy az önkormányzat továbbra is erkölcsileg, anyagilag és szakmailag is támogassa igény esetén a civil és egyházi közösségek kulturális és közművelődési tevékenységét.

Pilisszentkereszt, 2016. március 18.

Peller Márton
polgármester

Vándor Dóra
Községi Ház és Könyvtár igazgató

Galda Levente
közművelődési, nemzetiségi és kommunikációs tanácsnok

„Az, amit egy civilizáció képes megőrizni az előzőből, többet árul el róla, mint az, amit örökölni hagy a következőre.” Mark Lawrence